

MACUO BASÓ
SZÁZHETVEN HAIKU

Fodor Ákos fordításában

**A verseket japán eredetiből válogatta, magyar prózára fordította
Racskó Ferenc**

Terebess Kiadó, Budapest, 1998

Előszó

A haiku *kettőt* tesz költővé, amint a szerelem kettőt, szeretővé.

Leírója nem sámán, nem szónok, nem sebész; elolvasója nem alávetett, nem elszenvedő, nem tétlen. Találkozva e fókuszban, oldva oldódhatnak, gyógyulva gyógyíthatnak s válnak, míg vállalják, valami Harmadikká.

Aszketikus forma, próteuszi műfaj, eleven mentalitás; időt, teret inkább terem, mint fogyaszt.

Boldogok, akik - ha egyetlen haiku pontjában is - találkozhatnak és megérinthetik egymást.

Fodor Ákos

Újév

Gazdag vagy, Új Év!
hisz az Épp-Elmúlt: hagyott
fél véka rizst ránk!

Ó-évre új év.
- Mondd, amit a majmon látsz:
arc-e, vagy álarc?

Tavas

Hulltában még egy-
két csepp harmatot hullat
a kamélia.

Szívednek terhét
s röptét bízva bíz rá egy
lenge fűz-ágra.

Te volnál Ama
Pillangó? s én: Csuang-ce?
Álmodnánk egymást?

Tavas, szél, zápor:
vízpart fűzlombja s ruhánk
csapongva lebben.

Hogy mi fán termett?
Titok. - Ám, mi illatát
illeti: tudom.

Hegyi ösvényen
illatok sötétjébe
hasít a hajnal.

Tavas Pilléi
csapongnak - honnan, hová? -
kert fala fölött.

Tavas nincs üdébb,
mint az a festett virág,
tükröd hátlapján!

Sárgább a sárga
virág az aszú tea-
fű illatában!

Ez már a tavasz?
Nevenincs szép hegyeket
lágypára burkol!

Cseresznyevirág-
fellegen át-setétlik
egy templomtető.

Fura szerzet (mint
én): szikkadt mezőn tengő-
lengő pillangó...!

Némán peregnék
a boglárkaszirmok a
hars vízesésbe.

Bíborszín virág...!
Új szerelem illata...!
Dús bambuszfüggöny...!

Hullt kamélia:
mint kismadarak földre-
pottyant fej-dísz!

Nézd: szilva-virág!
Friss zöltség: ízleld! Örülj:
kitavaszkodott!

Kora-tavas-éj.
Fészkét nem lelvén, fölsír
egy madárgyerek.

Kedvesét vesztvén,
vízbe dobta életét:
bambusz-náddá lett...

Tavaszipimasz kis
madár! hát nem rápiszkít
kész ételünkre?

Szilvavirágszag:
még a zord tavasz-éjt is
enyhébbé teszi!

Éj-szín Denevér!
Vár a világos világ:
virág, madárfütty!

Tavaszsírató
madárdal szól; a halak
szeme is könnyes...!

Bár felhő-távol
vagy most: ez sem végleges.
Vándormadár-út.

Súgd meg titkodat
az omlatag szentélynek,
mag-vető Őreg!

Szívem csordultig
telt a nappal! - ám hol lesz
éji szállásom?

Ki ő? fonnyadt kis
gyékényfejfödőjében
- bár tavasz virul?!

Komor-sudár tölgy.
Tudomást sem vesz a sok-
száz kis virágról.

Zsenge virág kél
vén földből! - Bár versem se
volna agg, mint én...!

Levél-kalapom,
majd, ha szíromzáporban
járok, lekaplak!

Végtelen zápor:
fű tövét veri s az föl-
felé menekül...

Év évre hull és
saját elhullt virágja
táplálja a fát.

Tavaszi alkony
csöndje még a harangszót
is elcsitítja.

Nyár

Hogy gyűjtse s ossza
a rizs-sarjasztó esőt:
siet most folyónk.

A polip-árus
hangja késként vág belé
a madárdalba.

Nap tűzgolyóját
tengerbe görgette a
gyors, hideg folyam.

Szentély, sötét csönd.
Az Elárvult Fuvola
vissz-hangon szól... szól...

Virágzó ággal
áldoznék, de szirma hullt.
Könnyem pereg rá.

Rózsa mélyéből
távozó méh szárnya is,
szíve is nehéz.

Csupa-fehér gyöngy-
jázmin fölé görbed egy
sötétlő fűzfa.

Mesterem árva
kunyhóját s emlék-csöndjét
harkály se rontja.

Esőnk rizst dajkál.
- Nézzük: mint ringat Tavunk
vöcsökfészkeket!

Nyári köntösöm
hártya-finom s könnyű, mint
kabóca szárnya.

Sáfrányvirág! Nők
szemhéjfestő pamacsát
idézed bennem.

Eső se mos le
szépség-színt se virágról,
se szép lányarcról.

Hitvány halakat
döf a halászfeleség
a hideg nyársra.

A nyári hajnal
harsányszínű és kemény,
mint a kakukkszó.

Ne áltasd magad:
nem vagyunk félbevágott
dinnye két fele!

Tunya tűnődés
mélyéből egy kismadár
hangja emelt ki!

Étket készítő
nő: arca elől hátra-
hárítja tincsét.

Fönt: hars kakukkszó!
Delel a nyár! A fű is
lábujjhegyen áll!

Nyárvégi estén
egy részeg s egy tök-virág
szemléli egymást...

Buddha Születés-
napja. - Ráncos kézpárok
s olvasók nesze.

Szerencsés földön
a narancs illatán is
győz a teáé!

Hőben-a-Hűset
testesíti meg hars-zöld
bambuszligetünk.

Rekkenő nyárban
a zöld bérc fölött vihar-
fellegek gyűlnek.

Est hűvösében
frissen főtt rizst legyezget
egy nő. - De jó lesz!

A sebbel-lobbal
futó patakba hull egy-
egy zöld fenyőtű.

Hó-szín mákvirág:
tisztá és tűnékeny, mint
egy futó zápor...

Rab polip álma
nyugtalan és kurta, mint
a nyári holdfény.

Nyár-alkony csöndjén
még sziklát is átfúr a
kabóca-lárma!

Ritkás kakukkszó;
dús lomb közt a Hold fénye
is meg-megtörik.

E legyezőbe
Hegynek Szelét rejtettem
s hoztam el neked.

Kakukkszó száll egy
lakatlan sziget felé,
mely láthatatlan...

Eső vakítja?
Nem-látva is tudja a
mályva a napfényt!

Virágaid közt
volt dolgokat idézünk.
- Ez utam haszna.

Év Delelőjén,
Buddha Születésnapján:
kis őz született!

Citromvirágszag...
Hajdanvolt lakomákra
gondolsz, Vén Terem?

Forró nap végén
előkelő idegen
hűsöl a parton.

Ősz

Üres a csészéd?
Tégy belé szem-tápláló,
színes virágot.

Lótuszát ne tépd:
Lelkek Ünnepeén maga
a Tó a szentély.

Jókor serkenvén:
hajnali étked közben
hajnalkát nézhetsz!

Aratás? vetés
lármája zsong odakint?
- Kunyhómban csönd van.

Széles-e-síkon
minden kipusztult: nincs, mi
gátolná lépted.

Lombját hullatja
a fa, hangját a harang
- úrra, vendégre.

A téli harmat
magány-ízét és színét
sose feledd el!

A retek íze
is karmosabb, mikor az
ősz szele már már...

Pillangó-köntöst
orchidea-aroma
illatosít be.

Göncölszekérig
ér a tiloló ostor-
csattogás-zaja!

Milyen lehet a
pók hangja s miről szólna
az őszi szélben?

Remetekunyhóm
kincse egy szál hajnalka
- ám ez sem: társam...

Kis Szajhvirág
kecse szarán ólomsúly
minden harmatcsepp...

Rozsdás ősz, mord szél...
- de nézd csak a gesztenyét:
most is méregzöld!

Vadóc krizantém
villog a kőfaragó
kövei között!

Ónszürke locs-pocs?
- A hibiszkusz számára
most van jóidő!

Ősz viharában
vergődik fám. Rossz tetőn
át csepp hull cseppre.

Majmot-sírató
Elődöm! nézd e fagyba
kivert gyereket...!

Hibiszkusz! mire
csodálatába fogtam:
lovam befalta...

Életem könnyű,
mint egyetlen vagyonom:
tökhéj-tálacskám.

A hegyre kitett
síró vénasszony meg én
egy Holdat nézünk.

Ostorfatermés
csattog, mint madárszárny, mint
hajnali vihar.

Ha fölösleges,
mit szólok: szavam kihűl,
mint ősszel a szél.

Mészkő templomdomb
fehérénél sápadtabb
most az ősz szele.

Kertben a nagy fa,
falon-kívül a fűrjek
hirdetik: ősz van.

Remetekunyhóm
Jele: keserűfű és
paprika. - Ősz jó.

Kitől rizst kaptam,
ma én várom vendégül:
holdfény-traktára!

Csukott templomnak
kapuján dörömbölnék,
telihold-csöndben!

Vízi Szentély! most
tárulj, hisz a telihold
kér bebocsátást.

Csudáld meg szerény
virágod - a pompásabb
hadd irigykedjék!

Ne hidd, hogy nem volt
ittléted becses: őszi
imám érted szól.

Csöndes, vénecske
falu... ám egy porta sincs
szilvafa híján!

Fogyó év, telt Hold.
Földön párafátyol, hegy
lábán ködpapucs.

Sajnálom, Vendég:
hajdinám még virágzik
- szem-lakománk lesz...

Krizantémillat
jár-kel utcáinkon a
Buddha-szobrok közt.

Múlik az ősz is:
veszett viharfellegek
marnak a Holdba.

Léptek visszhangja
lépdel visszafelé az
úton. Ősz. Este.

Ősz van. - Öregszem?
Szemem elől a madár
fellegbe búvik.

Szűzfehér virág!
Közelről fürkészve sem
lelhetsz port szirmán!

Rozzant kalyiba:
békésen élnek benne.
- De vajon miből...?

Kecses, színpompás
fa! - a szomszéd rád se ránt:
rizst hántol döngve.

Napot-vakít a
költözőmadárcsapat,
majd tovalebben.

Fájdalmasan szép
az őszi vihartól le-
taglózott virág.

Róka neszez, Hold
vakít: féltében bújik
hozzám egy gyerek...

Fák csúcsán jártas
szél eresz alatt reszket.
- Az ősz is elmúlt.

Öreg ősz van. Most
vaddisznó se röffen, csak
tücsök hangicsál.

A Boldogultak
Ünnepén kit vendégelsz?
csak testük füstjét.

Egyre-formázta
fejed s fejem az idő,
akár két dinnyét!

Sarlóvá-fogyott
Hold az égen: látszik bár,
már alig láttat...

Lustácskán ring az
őszi bokor - harmatcsepp
se hull le róla...

Partra a hullám
egy kedvvel sodor rózsás
kagylót és szirmot.

Fáradt rizshántó
gyerek két mozdulat közt
fölnéz a Holdra.

Holt Szülém deres
tincse! hogy' nem olvaszt el
tenyerem, könnyem?

Mint vén fatörzsön
friss vágás felülete:
olyan most a Hold.

Úgy vélem: olyan
oda-túl, mint egy késő-
ősz estén, itt.

Vak éjben ezer-
éves cédrus s a vihar
kél nászi táncra!

Maga a magány
ül a fali kalitkán
- s benne? tücsök csak.

Hajnali teát
s harmatot együtt szürcsöl
egy virág s egy pap.

Krizantémok közt
ácsorog egy cipője-
vesztett cipőtalp...

Szegfűnyarunknak
heve, illata: oda.
- Krizantémévszak.

Tél

Honnan istenek
távoztak, a Szent Kertet
fölveri a gaz.

Havat seperve
söprűt, havat feledék
- nincs, csak a seprés.

Tél. Magány. Béke.
Neked-dőlök, kopott, meg-
hitt ajtófélfám.

Vásár-vég! Most én,
koldus pap is vehetnék
füstölőpalcát...!

Jégcsapnyi hagymák
hideget sugároznak
szét a hidegbe.

Várom az első
zord záport, mely Valódi
Vándorra avat...!

Mért engem: csaknem
mezítlent ver a vihar?
- vagy épp, hogy így jó...?

Hófehér szűzhó
üli a félig-vert híd
nyers gerendáit.

Riadok. Mécsem
alél. Olajért nyúlok
- ám az megdermedt.

Ősz-ittfeledte
tücsök cirreg gyöngécskén:
hangja melegít...

Elhagyatott kert,
csenevész Hold, bágyadt kis
rovar-neszek. Tél.

Belepi a hó
az ősztől itt őszülő
borzas kalászkát...

Fürge kalmárok!
Eladó a fejfödőm:
hó-csík az éke!

Friss hó - és máris
oly sűrű, hogy terhétől
megbókol a lomb.

Hó! Hold! - efféle
dolgokon ujjongtam s lám:
elfogyott az év...

Sólyom suhant át
a szirtfok fölött: vele-
szárnyalt a szívem!

Megőrzött köldök-
zsinórom fogván: sírok.
- Holt anya. - Múlt év.

Csont-bőr szerzetes:
mint a tél fagya, mint a
szárított lazac.

Komolyabb bajom
nincs: hisz élek még - ha csak
tarlófűként is...!

Téli Rendtevés
Napja: ma magának is
ácsolhat az ács!

Én, a csellengő,
hófüggöny mögül nézem:
takarítanak...

Újabb év múlt - ám
nem kopott el lábbelim,
nem fogyott utam.

Téli virág. Nézd:
behavazza a mozsár
mellett a rizs-liszt.

Fösvény krizantém:
csöppet sem ejt földre a
fagyos harmatból...

Jégeső pattog:
egykedvűen hallgatom
a vén tölgyfával.

Szénégetésre
való fát vágnak - mintha
vadonban élnénk!

Míg te tüzet raksz,
én gömbölygetek neked
egy nagy hólabdát!

Vad téli zápor
rontott a szerzetesre
- ernyője is sír...!

Keserves ízű
a jég is, ha patkány-mód
oltom a szomjam...

Korsómat a fagy
keze repesztgeti az
álmatlan éjben.

Hófehér virág,
hófehér ajtó s a hó:
tükrözik egymást.

Hóra-váró, víg-
részeg költők arcára
képzelt pihe hull!

Lombfosztó szélben
puffadt arcát védve, fut
egy beteg ember.

Melegebb háló-
ruhát öltök! (Azt hallom:
másutt havazik...)

Idegess vadlúd-
csapat csapong-zajong a
jeges esőben.

Év végi nyüzsgés!
- Sokallja a vöcsök: be-
bukik a tóba.

Ríva rebben a
hegyi szél űzte madár
a tóra. Tél. Éj.

Tél van - a nyárra
csak egy faragott virág
emlékeztethet.

Télbe-bútt kuckóm
rendszeres vendége csak
egy zöldségárus.

Hó-szín kócsagok,
fagyjatok híddá a tó
partjai között!

-&-